

**O‘ZBEKISTON AHOLISI SALOMATLIGIGA TA’SIR KO‘RSATUVCHI
GEOGRAFIK OMILLAR**

**GEOGRAPHICAL FACTORS AFFECTING THE HEALTH OF THE
POPULATION OF UZBEKISTAN**

**ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ЗДОРОВЬЕ
НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА**

Egamqulov Husniddin Erkaboyevich

Guliston Davlat Universiteti magistranti dotsent

husniddinguldu93@gmail.com

Egamberdiyev A. O

Guliston Davlat Universiteti

azizbekegamberdiyev679@gmail.com

Annotatsiya:

O‘zbekiston hududida aholining salomatligiga ta’sir ko‘rsatuvchi tabiiy-geografik va ijtimoiy-iqtisodiy omillar muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Ushbu maqolada iqlim, suv resurslari, tuproq holati, atmosfera ifloslanishi hamda hududiy farqlarning aholi salomatligiga ta’siri tahlil qilindi. Tadqiqot davomida yuqumli va noinfeksion kasalliklarning hududiy tarqalishi, ularning asosiy sabablari va profilaktika choralariga alohida e’tibor qaratildi.

Kalit so‘zlar: *geografik omillar, iqlim, ekologiya, sanitariya, yuqumli kasalliklar, salomatlik, epidemiologiya.*

Abstract:

This article analyzes the impact of geographical factors on public health in Uzbekistan. Climatic conditions, water quality, soil characteristics, environmental pollution, and regional differences are considered as key determinants. The study also examines the spatial distribution of infectious diseases and highlights preventive measures to improve public health outcomes.

Keywords: *geographical factors, climate, ecology, health, infectious diseases, sanitation.*

Аннотация:

Важное значение для здоровья населения Узбекистана имеют природно-географические и социально-экономические факторы. В данной статье проанализировано влияние климата, водных ресурсов, состояния почвы, загрязнения

атмосферы, а также территориальных различий на здоровье населения. В ходе исследования особое внимание было уделено территориальному распространению инфекционных и неинфекционных заболеваний, их основным причинам и мерам профилактики.

Ключевые слова: географические факторы, климат, экология, санитария, инфекционные заболевания, здоровье, эпидемиология.

O‘zbekiston Respublikasi hududi turli tabiiy-geografik sharoitlarga ega bo‘lib, bu omillar aholining salomatligiga bevosita va bilvosita ta‘sir ko‘rsatadi. Respublika hududining katta qismi qurg‘oqchil iqlim mintaqasiga kiradi, bu esa suv tanqisligi va ekologik muammolarni keltirib chiqaradi. Aholining tez o‘ssishi, urbanizatsiya jarayonlari va sanoat rivoji ham sog‘liq ko‘rsatkichlariga ta‘sir etuvchi asosiy omillar sirasiga kiradi.

Bugungi kunda ichak infeksiyalari, nafas yo‘llari kasalliklari va ayrim parazitlar kasalliklar hududiy xususiyatlarga bog‘liq holda turlicha tarqalmoqda.

Tadqiqot jarayonida statistik tahlil, qiyosiy geografik usul va ilmiy manbalarni o‘rganish metodlaridan foydalanildi. O‘zbekistonning turli viloyatlaridagi iqlim ko‘rsatkichlari, suv sifati va ekologik holat bo‘yicha ma‘lumotlar tahlil qilindi. Shuningdek, sog‘liqni saqlash tashkilotlari statistik ma‘lumotlari asosida kasalliklarning tarqalish dinamikasi o‘rganildi.

Tahlillar natijasida quyidagi holatlar aniqlandi:

- Ichimlik suvi sifati past hududlarda ichak kasalliklari yuqori darajada uchraydi.
- Qurg‘oqchil va changli hududlarda bronxit, astma va boshqa nafas yo‘llari kasalliklari keng tarqalgan.
- Sanoatlashgan hududlarda atmosfera ifloslanishi yurak-qon tomir kasalliklari xavfini oshiradi.
- Yoz va kuz fasllarida yuqumli kasalliklar ko‘payishi kuzatiladi.

Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, ayrim hududlarda 2010-yilga nisbatan ichak kasalliklari ko‘rsatkichlari kamaygan bo‘lsa-da, ekologik muammolar mavjud hududlarda kasallanish darajasi hali ham yuqori bo‘lib qolmoqda.

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, geografik omillar va aholi salomatligi o‘rtasida bevosita bog‘liqlik mavjud. Iqlim o‘zgarishi, suv resurslarining yetishmasligi va ekologik muammolar sog‘liq ko‘rsatkichlarini yomonlashtiradi. Ayniqsa, ichimlik suvining sifati va sanitariya-gigiyena sharoitlari muhim rol o‘ynaydi.

Aholining tibbiy savodxonligini oshirish, ekologik muhitni yaxshilash va profilaktik tadbirlarni kuchaytirish orqali ko‘plab kasalliklarning oldini olish mumkin.

O‘zbekiston aholisi salomatligiga geografik omillar sezilarli darajada ta‘sir ko‘rsatadi. Kelgusida hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda sog‘liqni saqlash siyosatini

takomillashtirish zarur. Ayniqsa, ekologik muammolarni kamaytirish, ichimlik suvi sifatini yaxshilash va sanitariya sharoitlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komilova N.K. va boshqalar. Inson ekologiyasi va nozogeografik tadqiqotlar.-Toshkent, 2023.
2. stat.uz – O‘zbekiston Respublikasi statistika ma’lumotlari.
3. Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar.
4. Egamuqulov H.E. (2024). Medical geographic studies on population health.